

MIMOŘÁDNÁ PŘÍLOHA K OBECNÍM NOVINÁM

HOMOLE ||| NOVÉ HOMOLE ||| ČERNÝ DUB

JAK ŠEL ČAS V HOMOLÍCH, NOVÝCH HOMOLÍCH A ČERNÉM DUBU

I. ČÁST R. 1900 – 1950

ÚVOD

Na setkání kronikářů v dubnu nám PhDr. Jiří Cukr – pracovník Oblastního archivu v Českých Budějovicích sdělil, že bychom se měli pokusit zapsat do kroniky vzpomínky na dvacáté stolení, tj. období od roku 1900 do roku 2000. Připomenout si, jak se proměnil život v Homolích, Nových Homolích a Černém Dubu.

Vzala jsem si na pomoc dvě rodačky z obce paní Marii Vejskrabovou a paní Marii Štěpánkovou. Chtěly jsme zachytit celé století, ale to by bylo velmi obsáhlé. V našich vzpomínkách se zabýváme pouze první polovinou století, tj. do roku 1950. Jelikož jsme narozeni v třicátých a čtyřicátých letech, úplné začátky neznáme. Proto jsme některé informace čerpaly z materiálu, který o naší obci sepsal ve dvou brožurách – K 640. výročí k setkání rodáků a 650. výročí založení obce – pan Chmelík, redaktor Českobudějovického rozhlasu. V brožurách jsou uvedeny podrobné informace o vzniku našich vesnic. Pan Chmelík čerpal informace z archivu v Českých Budějovicích a v Třeboni. Také zaznamenal vzpomínky našich občanů, které osobně navštívil. Z tohoto materiálu uvádíme některé podrobnosti, které doplňujeme našimi vzpomínkami z ranného dětství a od našich rodičů.

PROŽITÉ DĚTSTVÍ

Rodiče neměli na děti moc času. Většinou jeden z rodičů pracoval ve své profesi. U nás bylo nejvíce zedníků: Matěj Šejnoha, Tomáš Kočer, Bažil, Vojtěch Wölfl, František Hladeček, František Bína, Vojtěch Neubauer.

Dále tu byli řemeslníci v Nových Homolích:

elektrikář Pavelec
cestář Karel Peterka
stavitel Václav Šulc
pracovník pošty Soukup
truhlář Jakub Doležal
malíř a natěrač Vojtěch Koubek
opravář kol Josef Tušl
hostinský Václav Rozboud
obchodník Karel Rozboud
tesař Josef Bürger
řezník František Hošna
studnař Jodl
krejčí Jan Lavička a Lukš
knihař František Fučík
prodejce tabáku Šnajdr
pěstounka ve školce Kristýna Doležalová
pracovnice v lese Bícová

v Homolích:

švadlena Rosálie Votroubková
krejčí Peterka
kovář Novák

v Černém Dubu:

elektrikář Jan Heral
pracovník dráhy Josef Fessler
kovář Vojtěch Rozboud
pracovnice v lese Fučíková
ekonom Jan Zeman
zedník Josef Schwarz
Blíže údaje nevíme.

Kdo měl větší polnosti, celá rodina pracovala na svém hospodářství. Maminky měly na starost děti, domácnost a také práci na poli.

Naše dětské hry

Na schovávanou, na honěnou, skákání panáka, skákání se švihadlem, děti na konci vesnice si užívaly hry v lese;
Koupání v Nových Homolích – Bednářka, Podstodoly, Závratký rybník, Stařeček, v Homolích rybník Dolní, Horní, Pískárna, v Černém Dubu Kronajská.
V zimě sáňkování v Nových Homolích na Tušláku, nyní ul. Příčná, v Homolích od kapličky k hospodě, v Černém Dubu kopec na Cíglpaurce od železniční tratě až do vsi.

JAK ŠEL ŽIVOT V ČASE: NAROZENÍ, KŘEST, SVATBA, POHŘEB

Narození

Naše maminky rodily doma, výjimečně v nemocnici v Českých Budějovicích. Nejobtížnější cestu do porodnice měla paní Hladečková z Nových Homol. Žádný jiný prostředek nebyl, pouze vlak. Musela s velkým břichem v doprovodu manžela zvládnout cestu na nádraží asi dva kilometry, bydleli až na konci vesnice. Když se po této anabázi dostali do porodnice, za krátkou dobu porodila. Zdravotní sestra manželovi sdělila, že mají holčičku a že může odejít. Za malou chvíli ale zjistili, že je tam ještě jedno dítě. Doma měli tři děvčata, nyní přišla na svět další holčička a po ní vytoužený chlapec. To byla velká radost. Pro nás je až neuvěřitelné a obdivuhodné, co všechno tato drobná žena zvládla.

Také moje maminka T. Kočerová uložila na vůz celou fůru obilí. Slezla z vozu a cítila, že na ni jdou porodní bolesti, došla si pro starou babičku Fraňkovou a ta ji u nás pomohla s porodem. Tak jsem se narodila já. Maminka porodila doma všechny čtyři děti.

Paní L. Schwarzová, jakmile jí začaly porodní bolesti, přiměla svého muže, aby ze stodoly vyvezl auto. Manželovi se nepodařilo uvést auto do chodu. Jediné východisko byl vlak a náhodou chytili dopolední motorák. Za deset minut vystoupila celá roztřesená na Jižní zastávce a odtud podpírána manželem se došourala do nemocnice.

Také paní Baboučkovou čekala strastiplná cesta, a to na motorce. Jen tak tak se chudák přes objemné břicho udržela na zadním sedadle.

U obou žen vše dopadlo dobře, narodila se jim zdravá děťátka.

V Homolích a okolí rodičkám pomáhala porodní bába Rozálie Feyerová. O práci měla postaráno, ve staveních přicházelo na svět pět i šest dětí. Její muž byl kovářem a bravurně ovládal i trhání zubů.

Druhý den po porodu ženy musely obstarat děti, rodinu, zvířectvo a všechny práce kolem hospodářství. Vůbec si dnes nedovedeme představit, co všechno zastaly. Jenom praní prádla na valše, ohřívání vody na kamnech, tahat těžké hrnce s vodou... Vyprané prádlo se také bělilo na trávě. Pokropilo se vodou, několikrát obrátilo a nechalo na sluníčku. Potom se sebralo, znovu propláchno a usušilo. Ženy se také staraly o své rodiče a v některých případech i o prarodiče.

Křest

Většina novorozenat byla pokřtěna v Boršovském kostele. Křest probíhal pomazáním olejem a svěcenou vodou. U křtu byl kněz, rodiče dítěte a kmotr nebo kmotra. Kmotři přebírali zodpovědnost za dítě, kdyby se rodičům něco stalo. Tradičně po křtu rodina připravila pohoštění.

Svatba

V předvečer se stavěla brána. Ta byla ze smrkových mladých stromů, ozdobena větvemi, stuhami a růžičkami z krepového papíru. Bránu stavěli vrstevníci snoubenců. Svatbu většinou vedl družba, který celou svatbu organizoval včetně hudebního doprovodu. Před odchodem z domu dali rodiče nevěsty i ženicha své požehnání.

Ve svatební den se před branou sešli sousedé i mládež. Ti co stavěli bránu, drželi šrank – stuhu, svatebčany při jejich odchodu pouštěli za drobný příspěvek pro ně a pro novomanžele. Rodiče novomanželů všechny přítomné pohostili koláčky a kořalkou. Většina manželství se uzavírala v Boršovském kostele nebo na Místním národním výboru v Boršově nad Vltavou, kde byl matriční úřad. Matrikářkou byla paní Věnceslava Mazurová. Po obřadu se konala slavnostní hostina a potom veselice v hospodě s muzikou a tancem.

Zvonice v Nových Homolích (foto J. Čapek)

Pohřeb

Poslední rozloučení se zemřelým. Smrt zemřelého se oznamovala dlouhým zvoněním. Tři dny před pohřbem se v domě sešli sousedé a modlili se za zesnulého ruzenec. Rakev se zesnulým byla uložena na obyčejný selský vůz tažený koňmi. Za vozem se ubíral průvod až do Boršova nad Vltavou. Při odcházení zvonil zvon tak dlouho, dokud smuteční průvod neopustil vesnici. Dnes se o skonu člověka nedozvědí ani nejbližší sousedé.

Zvonilo se i přes den. Ráno k probuzení v šest hodin, v poledne ke chvíli zastavení a k jídlu, večer v sedm hodin k rozjímání. Dlouhá léta zvonila paní T. Kočerová a po ní M. Šejnohová.

VZDĚLÁVÁNÍ

Školky

První školka byla v německé škole, ta měla sídlo v budově dnešního obecního úřadu. Druhá škola česká byla u horních Rozboudů a pak ve vedlejším domě. První pracovnící byla ve školce paní Kristýna Doležalová a první učitelkou paní Roblová z Boršova, dále paní Kamlachová z Lipí.

Základní škola

První škola v obci byla založena v roce 1898. Jednalo se o dvoutřídní německou školu v budově dnešního obecního úřadu. Díky úsilí o dvoutřídní českou školu se podařilo v roce 1919 otevřít českou třídu v budově německé školy, kde se musely české a německé děti při vyučování střídat. Prvním řídícím učitelem byl Matěj Bartuška. V roce 1921 byla povolena stavba samostatné české školy. Základní kámen byl položen 11. dubna 1922. Dne 21. května 1922 byl do stavby slavnostně zazděn pamětní kámen s penězi a listinami té doby. Pravidelné vyučování v nové české škole bylo zahájeno 3. února 1923. Panem řídícím učitelem se stal Jaroslav Šulista. Škola měla tři třídy. Samostatně první třída, druhá a třetí, čtvrtá a pátá dohromady.

Po osudném březnu 1939 musela škola ustoupit Wehrmachtu. Zatímco německá škola nerušeně pokračovala v normálním vyučování, česká škola byla zabrána ihned v 15. března 1939. Marná byla intervence u říšských úřadů, škola musela být uvolněna. Útočiště se našlo u dolních Rozboudů, ale ani sál zdaleka nestačil pro účely školy. Bylo potřeba uskladnit lavice, tabule, knihy. Pro nedostatek místa se učilo i u Wölflů. Marie Vejskrabová vzpomíná, že neměla místo, tak seděla na kredenci. Také se učilo v domě Václava Rozbouda. Do své školy se směl vrátit řídící učitel, učitelé a žáci až po půl roce. Její činnost byla pevně svázána s životem obce. Škola pořádala řadu vystoupení a divadelních představení. Také se zapojovala do všech akcí, které pořádali hasiči, baráčníci. Do školy chodily děti české i německé. Svému účelu sloužila škola až do roku 1984.

V roce 1924 se poprvé uskutečnilo vaření polévky pro školní děti v zimních měsících díky finančním darům přímo nebo sesbíraným mezi občany. Akce se setkala s velkým úspěchem a pokračovala i v dalších letech. Tato činnost se stala předchůdcem školních jídelen.

OBYVATELSTVO

Podle sčítání lidu z roku 1921 žilo v Homolích 357 Čechů, 224 Němců, v Černém Dubu 97 Čechů a 7 Němců.

Vzájemné soužití bylo víceméně sousedské, dařilo se jim spolu vycházet. Ostatně vzácná nebyla ani smíšená manželství. Kromě drobných rozmíšek dětských nebo chasnických při zábavách občas došlo k nedorozumění.

Spolky

K nejdůležitějším a nejstarším spolkům patří v obci Sbor dobrovolných hasičů. Nejstarší sbor „Přemysl“ vznikl v Korosekách pro obce Závraty, Nové Homole, Černý Dub v roce 1900. Tradice samostatného sboru v Černém Dubu jsou datovány od roku 1930, v Homolích na činnost původního německého sboru

založeného v roce 1899 navázal český sbor po válce v roce 1945. Hasiči byli a stále jsou první, kteří při požárech a živelných událostech přispěchají na pomoc.

V roce 1932 byl založen Spolek baráčníků „Vitoraz“ v Nových Homolích. Baráčníci z Homol i Nových Homol pořádali spolu s hasiči různé slavnosti, dožínky a plesy. Při těchto slavnostech byli ustrojeni do hezkých baráčnických krojů.

Ochotnický divadelní soubor v Nových Homolích byl založen v roce 1948. Hrál se v hostinci u Rozboudů. Režisérem byl Karel Doubek, který měl zkušenosti z Jihočeského divadla, kde externě hrál.

Hráli občané z Nových Homol a z Černého Dubu. Patří mezi ně Marie Neubauerová č. 108, Marie Neubaerová č. 48, Marie Tušlová, Květoslav Mareš, Tomáš Červák, Jan Jodl, František Bína, Zdeňka Koubková, Marie Kočerová, Josef Koubek, Labský. Ostatní neznáme.

První hra byla „To byl český muzikant“. Byla to hra se zpěvy. Hudbu zajistil Karel Doubek za pomoci hudebníků z Českých Budějovic. Hra měla velký úspěch nejen u nás, ale i v okolí.

Muzikanti

V naší obci byli tři významní muzikanti Vojtěch Neubauer, Václav Babouček a Vojtěch Fessler, kteří již v roce 1934 hráli s kapelou „Babouci“. Dále hráli s harmonikou v hospodě u Rozboudů pro místní občany a často i v neděli odpoledne pro návštěvníky z Českých Budějovic Vojtěch Neubauer, Karel Koubek, Vojtěch Mejta a Matěj Franěk.

Knihovna

Na vzniku knihoven měla podíl Národní jednota pošumavská, která přispěla k přijetí zákona v roce 1919. Tento zákon umožnil zřídit knihovnu v každé obci.

Homolská knihovna se zprvu tísnila v jedné almaře v české škole, než se skříň přestěhovala do hospody.

Dosud se v rodinách pěstovala četba díky školní mládeži. Ze slabikáře děti čerpaly poučné články, zatímco zábavné čtení obstarávaly kalendáře, které sloužily jako významníky hospodářských událostí, např. o připouštění zvířat nebo o snůšce vajec.

Slavnosti a zábavy

Dětský den v květnu v roce 1936 se uskutečnil na zahradě u Zemanů v Černém Dubu s průvodem se státní vlajkou. Byl pořádán vedením školy, baráčníky a hasičským sborem.

Dožínky byly vrcholem zemědělské sezóny. Průvod krojovaných účastníků s vyšňořenými koňskými povozy byl provázený lidovými popěvkami s muzikou. Zpívala se například písnička „Sklidili jsme žitko tvrdé, zlatou pšenici, bude dosti zrna pro každou slepici. Na chleba a na vdolečky pro celou ves, radujme se proto všichni, radujme se dnes. To je ten náš krásný čas, urodil se na poličku bujný klas“.

Při Masopustu se lidé obléknou do různých kostýmů a obcházejí vesnici. Před každým domem se zastaví a za doprovodu muziky zatancují. Za odměnu dostanou koláče a štamprličku.

Boršovská pouť se konala v červenci na sv. Jakuba v Boršově. Před poutí se v celém okolí v každé domácnosti uklízelo, připravoval se sváteční oběd, pekly se koláče. Byli pozváni příbuzní a známí. Večer se konala zábava. Nejvíce se na pouť těšily děti. Přijel kolotoč, houpačky, střelnice. Také se tam prodávaly obálky pro štěstí, míč na gumičce a sladké dobroty.

Homolská návěs se stala vděčným námětem pro lidové písničky. Za teplých letních večerů na návěs přicházela chasa a vyzpěvovala dlouho do noci. Někdy při harmonice, častěji jen tak bez doprovodu. Zpěv vylákal ze světnic i panímámy a pantáty. Pokud neměli před stavením lavičku, přinesli si židličky z domova a pohodlně usazení vydrželi poslouchat do půlnoci. Přestože přes den těžce pracovali, uměli se pobavit. Homoláci neopomně-

li tu jejich, kterou si dávali na dobrou noc: „Ta homolská návěs pěkně zelená, po ní se prochází holka má milá...“.

Tradice – pouta s předky

Řehtání. U nás v Nových Homolích se sešly děti a rozdělily se na dvě party, přední a zadní. Nikdo je neorganizoval. Přední parta chodila od začátku vesnice ke zvoničce, zadní parta od zvoničky až na konec vsi. Odměnou za řehtání byla vajíčka barvená, ale spíše bílá, a nějaké sladkosti.

Stavění májky zajišťovali hasiči a mládež. Průběh stavění májky byl podobný jako nyní, ale mnohem těžší, vše se dělalo ručně.

Procesí do Korosek. Na den sv. Jana Nepomuckého chodívalo procesí do Korosek. Po aleji ho vodil modlíč Šestauber. Lidé si modlitbami vyprošovali bohatou úrodu a počasí bez bouřek a krupobití.

Májové. V měsíci květnu se každý den v podvečer konala v kapličce pobožnost k počtě svaté Panny Marie. Májovou vedla modlička Kristýna Doležalová. Vzpomínáme si, že kluci moc zbožní nebyli a i při této pobožnosti spíše litali. Tehdy bylo hodně chroustů a kluci je dávali děvčatům za krk.

HOSPODÁŘSTVÍ A DOPRAVA

Letiště

Na katastru obce mezi Homolemi a Planou bylo v letech 1932 – 1937 z rozpočtu státu a města České Budějovice vystavěno letiště na Dlouhém lánu. Oficiálně bylo otevřeno v roce 1937. Sloužilo pro smíšený, sportovní a vojenský provoz. V Korosekách se z dovážенých dílů montovaly proudové stíhačky. Letouny byly zalétávány na letišti v Plané.

Voda

Největší nedostatek vody byl v Nových Homolích. Spodní prameny byly často vyschlé vinou hlinitého až jílovitého podloží, které napršenou vodu nepropouštělo.

Aby měli hospodáři čím napájet dobytek, jezdili s lejty ke studánce na loučku mezi Novými Homolemi a Homolemi. Voda se nabírala naběračkou na tyči a lila do lejty.

Cesty a doprava

Těžko si představíme, co naši předkové zkusili, když se všude chodilo pěšky po prašných a při dešti zablácených cestách a jak ztěžka vytahovali nohy ze závějí. Kolikrát tátové prošlapávali dětem cestu, aby se děti dostaly do školy.

Cestou se také potkávali sousedé, jimž ve dvou nebo ve skupinách cesta lépe ubíhala, když šli za prací. Hospodyně nesly v nůších zpeněžit na trh dary přírody: vejce, máslo, tvaroh, med. Trakař před sebou tlačila stará Hošnová. Do Českých Budějovic vozila prodávat nařezaná polínka. S ženskými chodila do lesa „hákovat“. Na dlouhé tyči měly přivázaný hák, jímž strhávaly suché větve.

Jiný způsob dopravy nebyl, pouze pěšky. Později na kole nebo 1 kilometr dojet na vlak. V roce 1891 byla v Černém Dubu zřízena že-

lezniční zastávka na trati České Budějovice – Kájov. Od páté třídy jsme jako děti jezdily do školy v Rožnově vlakem.

Zemědělství

Naše obce byly převážně zemědělské. V každé obci bylo několik větších zemědělců. Mezi větší patřili: v Homolích Jan Piša, Jakub Šandera, Poláček, v Nových Homolích Václav Bürger, Václav Rozboud, František Graman, v Černém Dubu Míků, Lieblů, Schwarzů, Hölclů, Rozboudů, Kolářů a Táborských.

Velkou část tvořili menší zemědělci. Ti měli jednu nebo dvě krávy, prase, drobné domácí zvířectvo a menší polnosti.

Pole se obdělávala ručně, sekání trávy, sušení trávy, setí obilí a jeho sklizeň, sadba brambor, setí a sklizeň krmné řepy. Později si hospodáři společně zakoupili mlátičku, o kterou se střídali.

Práce byla v těchto letech velmi namáhavá a vůbec si nedovedeme představit, jako to mohli zvládat. Všem patří náš obdiv a úcta.

*Zastávka v Černém Dubu vystavěná 1891
na trati České Budějovice - Český Krumlov*

PAMĚTIHODNOSTI – STOPY MINULOSTI

V naší obci se nachází šest zelených křížů – v Homolích dva, v Nových Homolích dva a dva v Černém Dubu.

Nejstarší je kaple Nejsvětějšího srdce Páně v Nových Homolích. V roce 1913 ji nechal postavit zdejší rodák, sklenář z Českých Budějovic. Můžeme se jen domnívat, co vedlo bezdětného živnostníka ke zřízení bohumilé stavby. Mecenáše obvykle provázela nějaká dramatická, šťastná či častěji nešťastná událost, dík za odvrácení nebezpečí nebo úpěnlivá prosba o pokračovatele rodu.

Dřevěnou kapličku v Homolích nahradila v roce 1949 svatyňka vysvěcená ke slávě Svatého Josefa.

Druhá kaplička v Korosekách na rozcestí směr Závraty je zasvěcená sv. Janu Nepomuckému.

Ovšem památkou nad památkami zůstává socha z lipového dřeva „Světiče z Homol“, která je v opatrování Alšovy jihočeské galerie v Hluboké nad Vltavou. Autorem je nejspíše Mistr Zvíkovský, jenž proslul řezbářstvím na přelomu pozdní gotiky a renesance v jihozápadních Čechách. Plastiku s líbeznou tváří mladé ženy koupilo v roce 1908 za 300 korun českobudějovické Městské muzeum od homolského hospodáře Wittnera. Tehdy také světiče dostala přídomek „z Homol“ pro odlišení od dalších vyřezávaných madon a piet. Skvostné dílo z období kolem roku 1515 patří k pokladům slavného českého gotického umění.

Ještě jednu vzácnost původem z Homol ochraňuje Alšova jihočeská galerie. Jedná se rovněž o dřevěnou sochu, jejímž autorem je neznámý řezbář, ale mladší než Mistr Zvíkovský, je z druhé poloviny 18. století. Z řady svatých zpodobnit patrona mostů a ochránce před povodněmi Jana Nepomuckého. Plastika zdobila návesní kapličku u koroseckého dvora, než ji neznámý vandal ukradl. Marné

pak bylo policejní pátrání. Neočekávaně byla nalezena v Rakousku. Náhodný chodec si všiml nadité igelitové tašky ve stoce uprostřed polí. Zvědavost mu nedala a tak objevil půldruhého metru velkého svatého Jana Nepomuckého. Do kapličky se však již nevrátil. Místo sochy je sv. Jan Nepomucký jen vymalovaný na obraze.

Jako pamětihodnost lze označit i nejstarší dům v Černém Dubu č. 1. Protože je stavení důkladně podsklepené a je známo, že při původní tvrzi se vařilo pivo, podle všeho to byl pivovar.

Zajímavou stavbou v Homolích je špejchar v domě č. 1. Ten sloužil k uskladňování zrna jako záloha pro zimní a jarní setbu nebo pro případ neúrody.

I. SVĚTOVÁ VÁLKA

Po vypuknutí I. světové války Češi, až na jeden ojedinělý mandát v roce 1905 získaný podporou německé opozice, nepronikli do obecního zastupitelstva. V roce 1918 se po vzniku samostatného Československa situace změnila. Obecní zastupitelstvo bylo rozpuštěno a byla dosazena úplně česká správní komise. V prvních obecních volbách roku 1919 zvítězila česká strana. Zvoleno bylo osm českých a sedm německých členů obecního zastupitelstva. Prvním českým starostou byl František Klícha, rolník z Homol.

II. SVĚTOVÁ VÁLKA

Nacistický útlak, strach z náletů, povolání na práci do Německa nebo lístkové hospodářství byly průvodními jevy tehdejšího života. Z koncentračního tábora se nevrátil Václav Bažil. Naštěstí v naší obci žádné boje neprobíhaly, ale německé vojsko obsadilo některé soukromé domy, kde jim muselo být poskytnuto ubytování. Byla zabrána česká škola v Homolích. U Netolických měli němečtí vojáci polní kuchyň. M. Vejskrabová si pamatuje,

že jako malá holčička byla od nich pozvána na polévku. Také se na kopečku u Šestaubů dívala s rodiči na bombardování Českých Budějovic.

V průběhu války docházelo k totálnímu nasazení. Mladí lidé museli nahradit pracovní síly, které odešly do války. Byla to pomoc v zemědělství u větších sedláků. Tam pracovaly zejména mladé ženy. Muži kopali zákopy a bunkry. Demarkační čára byla mezi Křemží a Vrábčí u odbočky na obec Slavče. M. Vejskrabová vzpomíná, že poslouchat rádio jim umožnili Peterků, dnes opuštěný domek v Příčné ulici. Nikdo jiný rádio neměl.

Všichni byli šťastni, že válka skončila. Němci opustili svou základnu v lese a nechali tam mnoho věcí. Někteří lidé si odnášeli, co se dalo, ale bohužel tam byly i nebezpečné granáty. Honzíkovi Neubauerů granát utrhł obě nohy. Při převozu do nemocnice zemřel. Bylo mu 18 let.

Konec války znamenal také konec soužití občanů dvou národností. Do vyprázdněných usedlostí konfiskovaných na základě Dekretu prezidenta republiky č. 28/1945 Sb. začali přicházet noví osadníci. O vánocích roku 1946 zazářil v obci vánoční strom republiky. První poválečné volby do místního národního výboru vyhráli komunisté. Od února 1948 došlo k násilné likvidaci soukromého zemědělství, živnostenského podnikání a omezení lidských práv a svobod.

Tímto ohlédnutím jsme chtěly přiblížit naši mladé generaci život v minulých letech v Homolích, Nových Homolích a v Černém Dubu.

Děkuji tímto za pomoc a sdělení svých vzpomínek paní Marii Vejskrabové, roz. Doležalové a paní Marii Štěpánkové, roz. Rozboudové.

Marie Vlčková, roz. Kočerová
kronikářka

VZPOMÍNKY A PROŽITÝ ŽIVOT

ELIŠKY KUNSTOVÉ ROZ. JANDOVÉ V HOMOLÍCH

1. Stěhování – Holubov - Homole – léto 1945
2. Rodiče koupili starou chalupu – takovou barabiznu od paní Kutálkové – prý byla Němka. Podle vyprávění maminky měla být odsunuta do Německa. Byla už stará a maminka na úřadech vymohla, aby mohla tady v CSR dožít. Dcera Marie Kutálková – všichni jsme jí říkali Mařena – nebylo to jako nadávka – dožila u našich – zemřela, když už jsem byla mimo domov – vdaná.
3. První třída – pan řídící – M. Šulista, dok. První cesta do školy. Škola byla tehdy v budově, kde je nyní Obecní úřad. Byla to málotřídní škola – jen dvě třídy – myslím 1. a 3. ročník, a 2., 4. a 5. ročník. Ve druhé třídě nás učila paní uč. Marie Voborníková. Pan řídící Šulista se patrně znelíbil komunistům. Ze školy se s celou rodinou odstěhoval do domku – blízko letiště nade vsí Homole – říkalo so domku gonio. Měl dvě dcery – krásně se oblékaly, jako děti jsme je obdivovaly. Pamatuji se na návštěvu u nich. Měli klavír – poprvé jsem se dotkla kláves. Také záchod jsem obdivovala – byl splachovací a měli také klozetové papíry. U nás jsme měli záchod na dvoře a používaly se je natrhané noviny. Na záchod jsem se večer a nedej bože v noci bála chodit.
4. První přijímání – foto
5. Do kostela v Boršově
6. Vánoce – chodíme zpívat v Boršově na faru – Vánoční mše J. J. Ryby
7. Babička Marie Jandová – tatínkova maminka – chodila každou neděli na ranní bohoslužbu do kostela v Boršově.
8. Břimování – Křemže, kmotra teta Ludmila, maminčina sestra – Bohouškovice – dárek – křížek – české granáty – na krku v době, kdy byl ve škole inspektor – prý proto jsem nedostala doporučení jít studovat z 8. tř. Biskup budějovický – Josef Hlouch
9. Dožínky – léta po válce – myslím do r. 1948. maminka ušila kroj – foto. Zpěvy
10. Hasičský sbor – uniforma – cvičení, soutěže. I maminka, velitel František Janda – tatínkův bratr.
11. Podzimy – draní peří – sešly se starší ženy, zpívalo se, vyprávěly příběhy, náměty – o ženách, manželstvích, drby... Pil se čaj – rum
12. Úmrtí v Homolích – zvyk – chodilo se do domu – statku zemřelého na modlení; zemřelý byl ve svátečním pokoji v rakvi, obložen svatými obrázky. Bála jsem se.
13. Zemřela stará paní Kutálková, ležela v nedostavěné části baráku na prkně – netroufala jsem si jít k ní.
14. Škola se přestěhovala – do budovy, kde je nyní Diagnostický úřad. Ve 4. nebo v 5. tř. nás učil pan učitel – pardon soudruh Klíma. Mně se nechtělo v době, kdy bylo horko – běhat kolem hřiště – dostala jsem dvojku z tělocviku – jinak samé jedničky.

(Podle originálu obrazu Quido Mánesa v Moderní české galerii.)

PRVNÍ CESTA DO ŠKOLY

Jméno žákyně Eliska Jandová
 Rok narození 11. 11. 1939 Šk. rok 1945/46.
 Škola a třída I. třída
 Ředitel školy Mgr. Lulický

V UPOMÍNKU VĚNUJEME ZEMSKÁ KOMISE
 PRO PÉČI O MLÁDEŽ V PRAZE III.

TIPOV. V. MELIBERT A SYN, PRAHA-KVI

15. Od 6. tř. jsme všichni školou povinni museli chodit do Rožnova. Žádné spojení tehdy neexistovalo, takže my v 11 letech jsme s taškou v ruce za každého počasí chodili pěšky. Vzpomínám si, že asi v 8. tř. jsme ještě tahali rýsovací prkno. Nepamatuji se, že bychom někdy třeba kvůli počasí nešli do školy. V 8. tř. jsme mohli ukončit základní školu a jít studovat. Mne z politických důvodů nedovolili jít na střední školu. Protože nás s nespolehlivými rodiči bylo mnoho, byl vytvořen tzv. Jednoroční učební kurz JUK. Ve třídě nás bylo tuším 28 – většinou se samými jedničkami. Třídním byl pan učitel Jan Ochozka – měli jsme ho na matematiku. Výborný učitel, a stejně tak kvalitní člověk. Kromě jiného hrál na několik hudebních nástrojů. Oslovil mne, když se učím na housle, tak bych mohla chodit v pátek po vyučování k nim a hrát v souboru. Těžko bych asi odmítla, ale moc mne to nebavilo a také jsem na housle moc hrát neuměla.
16. Zaměstnání rodičů. Maminka byla vyučená pekařka. Bavilo ji být mezi lidmi – prodávala zpočátku v Rožnově, potom na náměstí v Budějovicích a naposledy na Rudolfově v cukrárně. Tatínek vyučený strojní zámečnický byl po vyhození z letiště – zaměstnán ve mlýně u Schtechrů, později na několika místech – také jako řidič trolejbusu. – foto...Tatínek byl členem Soc. dem – ale v r. 1948 odmítl přestoupit do KSČ – represálie – jeho i dětí.
17. Zároveň jsem spíš na přání rodičů chodila do hudební školy. Jeremiáše. v ulici – myslím Jírovčova ul. na housle a hudební teorii. Každou středu po vyučování jsem jela trolejbusem do Budějovic.
18. V Homolích byla málotřídní škola. S odstupem let a hlavně ze své 55leté praxe ve školství – vidím velké výhody málotřídních škol. Sama jsem na praxi zažila, co je to – připravovat si výuku v hodině pro 2-3ročníky. Střídat samostatnou práci s přímou výukou. Žák mohl sledovat několik činností najednou, mnoho jsme se naučili. A správná obec-vesnice – má mít školu, kostel, hospodu a poštu. Homoláci se velice spletli, když si nechali zrušit školu. Náзор, že ve městě jsou lepší učitelé – to je velká hloupost – a také je rozdíl, když je ve třídě 15 dětí nebo 32.
19. A jak vypadaly mé prázdniny? Jakmile dozrávaly borůvky – my jsme tehdy říkali jahody, tak každý den v týdnu se chodilo do lesa, maminka je jezdila do města prodávat. Prostě se musely vydělávat peníze. V sobotu jsme také šli do lesa, maminka upekla koláč, nebo byly borůvkové knedlíky atd. Že bych někdy o prázdninách jela někam na výlet, nikdy.
20. V Homolích se mi líbilo. Velká náves – dva rybníky. K nám se šlo od silnice nahoru a mezi dvěma statky – myslím – Orsákovi a Vondrkovi jsme prošli a byli za vesnicí. Kolem transformátoru byly už jen 4 stavení. Bydleli tak Kočerovi, později Šustrovi, Jandovi, my a ...? Na volném plácku byla jáma, tak se házely odpadky, my jsme hledali barevné střepy, s nimiž jsme hráli „panáka“ – vlastně skákali padáka. Před jámou byly mnohaleté klády, jen tak naházené. Na těch jsme k večeru sedávali. Pamatuji se, že babička – tatínkova maminka – háčkovala. Naučila nás plést i háčkovat. Také nás hodně naučila teta Milka, manž. strejdy Stáni – tatínkova bratra. Až do dneška pletu dečky.
21. K Šustrům jsme chodili pro vodu, když nám zamrzla ve studni voda a také pro mléko, měli krávu. Za námi směrem k Černému Dubu bydleli Šanderovi – to byl poslední dům vsi Homole. – i k nim jsme chodili pro mléko. Foto
22. Na návsi bydlela paní Votroubková, výborná švadlena. Celé dětství a mládí jsem všechny šaty, sukně, halenky atd. měla ušité od ní. I svatební šaty.

23. Z dětství si pamatuji, že jsme měli slepice, králíky, kozu i prase. Z rodiny jsem měla jen já ráda kozí mléko, vlastně já a prasátko. Slepice tako kromě hnízda – zanášely – takže vejce jsme nacházeli všude možné. Když slepice už přestala snášet vejce, maminka ji určila ke snědku. Na špalku, který sloužil ke štipání dřeva – maminka na něj položila hlavu slepice a sekýrkou jí usekla hlavu. V neděli byla výborná slepičí polévka. Nikdy už jsem podobnou pochoutku nejedla. Nyní, když koupíte slepici, polévka nemá žádnou chuť. Podobně také králíci. Jene už zasloužilý slepičí samec – maminka mu říkala Honza, ten oplodnil všechny králíčí samice. Když už dosloužil, - maminka ho vzala za zadní nohy a jednou ranou otevřenou rukou jeho život ukončila – nikdo jsme ho nechtěli jíst, byl to přece jen náš Honza. Jednou za rok došlo i na prase – zabijačku jsem neměla ráda. Chytit prase, které bylo vyhnáno z chlívků – nebylo jednoduché zabít. Běhalo po dvoře, muselo být chyceno a nožem podříznuto. Krev se zachytila do hrnce a na cibulce upravena – jo, to byla pochoutka. Foto...Na dvoře byla bouda pro psa – ten byl chudáček uvázan. Vzpomínám si na jméno Asta a Lump. Od malička jsem psy měla moc ráda. Také kočička patřila k domu. Jen když naši nebyli doma, vzala jsem kočičku do kuchyně a mazlila se, jinak ani pes, ani kočka do kuchyně nesměli.

24. V každé vesnici, tedy ve správné vesnici má být škola, kostel, obchod a pošta. Poštu obstarával pan listonoš, který za každého počasí přišel nebo na kole přijel z Boršova. Pro balíky jsme si ale museli dojet do Boršova sami. Školy měli Homoláci hned dvě. Do 1. třídy jsem chodila tam, kde je nyní Obecní úřad, asi od 3. třídy jsme chodili do horní školy. Na obchod vzpomínám – byl to konzum – tak jsme obchod nazývali – byl na návsi, vedle Rynešů. Stále tam bylo moc lidí, paní prodavačka musela mít nůžky, kterými stříhala lístky na potraviny – až

do roku 1953 – do tzv. měnové reformy. Ještě byl myslím jeden obchod u Pilečků, to bylo u silnice naproti hospodě.... Na jednu velkou slavnost si pamatuji. Byla ne návsi v horní části postavena kaplička zasvěcená sv. Josefovi. Pan řídící složil básničku a já jsem byla tak vyznamenána, že jsem ji měla přednášet. Měla jsem slabý hlas a hlavně děsnou trému. Od malička jsem šišlala – neuměla jsem říci ř a s. Naši to vůbec neřešili a já jsem se hodně a hodně styděla – stále jsem řešila to, že jsem hledala slova, v nichž nebyly tyto hlásky. Také mé sebevědomí vzalo za své. Sama jsem se naučila výslovnost – a vím přesně, za jakých okolností – drhla jsem „domeček“ – tak jsme říkali verandě, klečela jsem a zpívala Ne Strahově pod Petřínem...a najednou ve slově pod Petřínem se mi podařilo vyslovit ř. To už jsem chodila do 8. tř.

25. Uprostřed návsi byla hospoda. Tak jsme chodili pro pivo. Často to vyšlo na mně. V hospodě sedělo vždy několik mužských, hráli karty a měli ke mně poznámky, styděla jsem se. A domů jsem přišla s pivem bez pěny, upíjela jsem. Z hospody jsme chodili kolem kovárny. Pan kovář bydlel v domku u kovárny. Většinou byl v otevřené kovárně oheň, před ním se z kovárny ozýval tlukot, ještě dnes ho slyším. Podél silnice byly dva rybníky. Protože se šetřilo vodou, maminka chodila máchat prádlo do horního rybníka. Ještě dnes vidím její červené ruce, to bylo v zimě a musel se rozbit led. Já bych do vody ani ruce neponořila, hrozně to záblo. Horní rybník ještě měl tuto zvláštnost. Tatínek pěstoval rybičky v akváriu – a my jsme museli chodit pro „dafnie“ – to byl pro rybičky pokrm. Hedvábné punčochy – samozřejmě že s dírami se na jedné stran uvázal uzel, punčochy se připevnilly na tyčku a jako rybářka jsem lovila dafnie. Do dneška si pamatuji – jména rybiček – skalárci, závojnátky, neony...

26. Náš obvodní lékař se jmenoval MUDr. Po-
něšovský. Když byl někdo z rodiny ne-
mocný, volal se tento lékař. Poseděl, vy-
pil kávu – já už jako dospělá kávu nepila
a jednou jsem ji měla panu doktorovi
uvařit – a já to neuměla. Maminka mi to
na chodbě vysvětlovala.
27. Kromě pana řídícího Šulisty nás ve vyš-
ších třídách učila paní učitelka Marie
Voborníková a pan učitel Klíma. Jméno
pana faráře si nepamatuji. Byla jsem asi
zlobivé dítě. Když se pan farář jednou
otočil k tabuli, udělala jsem na něj dlou-
hý nos, třída se smála a on mne chytil
za copánek a dotáhl ke stupínku, kde
jsem si musela kleknout.
28. Už si nepamatuji, který z učitelů s námi
nacvičil divadelní představení. Bylo to
o květinách. Hlavní úlohu hrála Marie
Kočerů – měla krásný hlas a hrála Mat-
ku Zemi. Já jsem byla jaterníkem – mod-
rý kvítek. Musela jsem se naučit asi dvě
věty – ne a ne se to naučit. Od malička
jsem neměla paměť na básničky – ale
logika mi šla. Matematika byla mým obli-
beným předmětem až do maturity – ma-
turitní zkoušku jsem měla z matematiky
jedničku a čeština a dějepis – předměty,
které jsem přes 50 let učila – jen za dvě.
Ale vyznamenání to bylo.
29. Od 6. tř. jsme všichni školáci chodi-
li do Rožnova – osmiletá střední škola.
Pamatuji si řadu učitelů. Nejlepší byl pan
učitel Jan Ochozka – s jeho dcerou Věrou
jsem seděla v lavici. Učil nás matematiku
a byl v JUKu i náš třídní. Jemu mohu dě-
kovat za vědomosti a lásku k matematic-
ce – s mnoha vědomostmi jsem vydrže-
la až do maturity. Dokonce pro nás jako
zájemce vedl matematický kroužek. Kal
vzniklo „pí“ Ludolfovo číslo si do dneška
pamatuji. Byl nadšený sokol. U vedení to
asi neměl dobré – komunisty jistě ne-
snášel. Ředitelem osmiletky byl Mareš,
asi nadšený komunista. Jednou jsem
byla v ředitelně – nevím už proč – a když
jsem odcházela, řekla jsem nashledanou
– Mareš zařval, abych se vrátila a pořád-
ně pozdravila – prý se ve škole musí ří-
kat „čest práci“. Jeho manželka paní uč.
Marešová nás učila dějepis. Krásně vy-
právěla řecké báje. Na ruštinu nás učila
paní uč. Lebedová – byla asi o lekci před
námi. Její synové chodili také do Rožno-
va a sama nám je dávala za příklad – prý
jsou tak uvědomělí, že i když měli výbor-
ný prospěch, museli jít na horníky. Jak to
s nimi dopadlo, už nevím. Na rýsování – můj
milovaný předmět – nás měl pan uč. Ku-
beš – krásný muž. Jeho bratr učil na ped.
gymnáziu zeměpis. Na přírodopis nás
měla paní uč. S takovým drdolem – říka-
li jsme jí baba Jeremiáška – proč, nevím.
Její zásluhou umím do dneška mnoho
květin jménem. Od jara jsme museli nosit
do školy květinčky, ty se daly do skleniček
a každou hodinu přírodopisu nás z jejich
jménem zkoušela.
30. Dnes se často v souvislosti se školou po-
užívá slovo „šikana“. Nikdy ve své školní
docházce jsem se nesetkala s pocitem
sociálních rozdílů. Všichni jsme byli teh-
dy stejně chudí, šaty jsme nosili postar-
ších sourozencích...Teprve po mnoha le-
tech jsem slyšela od spolužáka, že byli
židé nějak pronásledováni. Nikdy jsem
něco takového nezažila. Jen v JUKu jsme
si trochu uvědomili, že naši rodiče byli
nekomunisté a jejich názory byly teh-
dy protirežimní. Otec Honzy Maxy nešel
do JZD, a proto syn nesměl studovat. Já
nesměla studovat, že tatínek – socdem.
Nevstoupil do KSČ atd.
31. Obdivuji dnes jako kantorka, že pan uči-
tel už nevím, v jaké třídě nás jako třídu
vzal na výlet – na Kleť. Lanovka nebyla
a my vlakem do Holubova a potom pěš-
ky až nahoru na Kleť. Pan učitel Ochozka
s nám jel na kolech na Karlštejn, Křivo-
klát na dva dny na školní výlet. Tehdy
silnice byly téměř bez aut, prašné. A Byli
jsme tak ukáznění, jeli jsme pěkně jeden
za druhým.

Homolská návěs

32. Když už o bohatých a chudých...tenkrát si myslím, že jako první, kdo měl osobní auto byli Pilečkoví. Pro nás jako děti to byl malý zázrak.
33. Návěs byla také místem, kde jsme sáňkovali. Od kapličky se jelo dolů, před kovárnou byla cesta nahoru a nad ní stoka, sánky se musely dostat na místo, kde přes stoku vyl maličký jakoby můstek, jinak byl velký bourák.
34. Masopust – ta byla příležitost, kdy po vesnici chodily maškary. Pamatuji se na medvěda. Před každým domem se průvod zastavil, zazpívalo se a maminka přinesla před vrátka koblihy a lahev slivovice.
35. Brzy po válce – asi ve 2. roč. jsme dostávali ve škole polévku, sušené mléko, rybí tuk... Až později jsem se dověděla, že to byla tzv. UNRA – pomoc z Západu pro země postižené válkou.
36. Myslím, že jednou za rok přišel do školy pan doktor, prohlédl nám zuby a čeho jsme se báli, bylo očkování.
37. V dospělosti – to už jsem znala svého budoucího muže, jsme chodili do Plané na čaje. Nikdy jsem do tanečních nechočila, a tancovat jsem se naučila jen tak podle hudby.
38. Ještě jednu krásnou vzpomínku na školu v Homolích. Paní učitelka Voborníková s námi nacvičila tzv. Moravskou besedu. Ty byly krásné tanečky. A hlavně – učitelé dělali daleko více pro nás děti, než že by nás jenom učili podle osnov. Do měšťanky jsme přišli dobře připravení a hlavně, byli jsme samostatnější než spolužáci s plně organizovaných škol. Proto je velká škoda, že se v Homolích škola zrušila.
39. V první třídě jsem ještě zažila tabulku a křídly. V lavici byl nezbytný kalamář s inkoustem. Mé copánky byly občas namo-

- čené do inkoustu. Maminka hodně dbala na to, abychom měli vždy čisté, naškrobené zástěrky. Sama si vzpomínám, že jsem je neměla moc ráda, protože ostatní holčičky je neměly. U nás se také nekupovaly kapesníky – maminka ušila ze starých prostěradel nebo jiného kousku látky kapesníky, já jsem je obháčkovala – dodnes mám jeden kapesník schovaný. První koupený kapesník jsem měla až v dospívání. Šetřilo se na všem a všude. V neděli se pralo, navečer se žehli-
lo a zašívalo; dírký na punčochách nebo jinde se pečlivě „štupovalo“. Ale to měly všechny děti. Na vesnici jsme si byli dost na tom podobně.
40. Do Rožnova se chodilo po silnici. Ta byla prašná, až od Plané byla dlážděná.
41. U chalupy byla v zahradě studna. Vzpomínám si, jak tatínek musel do studny lézt a něco opravoval. Ze studny se rumpálem vytahovala voda. Klikou se pustila konev do studny, nabrala se voda a vytahovala nahoru. Tam se konev přelila do jiné nádoby a odnesla do kuchyně. Voda na praní, vyvážení nebo koupání se musela nanosit. Také jsme se koupali jen jednou za týden a pěkně za sebou – vodou se muselo šetřit. To byla pěkná dřina. A v letech, kdy bylo sucho, tak jsme chodili pro vodu k Šustrům. Tak byla jiná studna, vysoká.
42. Nevím, zda škola, nebo obec pořádaly tzv. dětský ples. Konal se v Nových Homolích – Hojdy – u Rozboudů. Paní učitelka nás naučila zpívat a já mám fotografii, jak s Marií asi Havlíčků??? Zpívám a syn paní učitelky nás doprovází na kytaru. Foto.
43. Ve 2. nebo 3. třídě nás pan farář připravoval na 1. přijímání. Probrali jsme celé desatero. Před zpovědí v sobotu jsme museli rodiče odprosit a oni nám dali požehnání, jinak se ke zpovědi nemohlo jít. V neděli poté jsme šli k přijímání. Oplatka se mi vždy přilepila na patro, ale nesměli jsme na ni sáhnout rukou. Ta byla pěkná muka. Ale vzpomínám si, že jsem měla po zpovědi a potom po přijímání takový zvláštní pocit čistoty.
44. Černý Dub – 15. července 1956 jsme šly s Miladou tancovat na parket – v takové zahradě pod nádražím. Tam jsem celé odpoledne tancovala s jedním pánem, měl hezké modré oči - a to jsem netušila, že bude mým manželem. 8. 11. 1958 byla svatba. Maminka si přála, abychom byli oddáni i v kostele. Ráno v ten den honem do Budějovic – ke zpovědi – kněz se mne ptal, zda věřím v boha, chodím do kostela atd. Já nechtěla lhát, řekla jsem, že ne. A kdo mne donutil, abych měla svatbu v kostele – já že maminka – a přesto jsem dostala rozhrěšení. Před samou svatbou jsme si v kuchyni klekli na stoličku a rodiče nám dali požehnání. Asi to funguje – vydrželi jsme spolu dosud.

Vzhledem k vážnému onemocnění, nemohla paní Eliška vzpomínky dokončit. Chybí fotografie a také finální úpravy.

Přesto, že žije v Praze nikdy neztratila kontakt s námi v Homolích. Zúčastňovala se většiny akcí, je velkou milovnicí Homol.

My paní Elišce moc děkujeme za sepsání vzpomínek a přejeme pevné zdraví.

**Marie Vlčková
Marie Vejskrabová
Marie Štěpánková**

793